

עין משפט
גזר מצוה

לג:

גינהו ועוד דלרבי עקיבא קדוש הגוף והשנח משהקדיש אכל לרבי ישמעאל אפילו למ"ד למפרע הוא גובה שצח דמויק הוי ולא קדיש עד שיגבנו וגרסא דאע"ג דלרבי עקיבא קיימא ליה בנרשומיה משעת הנוק קודם העמדה בדין וחשבינן כאילו צא חלי נזק לידו מאותה שעה ואע"ג דקי"ל פלגא נזקא קנסא מכל מקום אס העידו עדים שזורו נגח ביום א' ואתו עדים אחריני ואמרו ביום א' הייתם עמנו אלא בע"ש נגח דמשלמין דבעידנא דקמסהדי גברא לאו צר תשלומין הוא דכל זמן דלא נתגלה הדבר שלא העידו עליו חשיב לאו צר תשלומין אע"ג דקס בנרשומי דניזק בשעת הנוק כדמוכח במרוצה (לקמן דף עד. וספ"ט) גבי מעידנו בנאס פלוני שהפיל שן עבדו (של פלוני) וסימא את עינו ואתו סהדי ואפכיניהו ואזמיניהו ומוקים לה דקדמי אקדומי ואפ"ה פריך אי דלא עמד בדין דמי כולו עבד צעי לשלומי דלכמי לא מחייב גברא אלמא לא חשבינן גברא צר תשלומין כל זמן שלא נודע אע"פ שהעבד זוכה בשחרורו לאלתר כדלרשינן תחת עינו ולא תחת עינו ושינוי וא"ת דבפרק נערה (כמוצות דף מא': וסס) תנן לא הספיק לעמוד בדין עד שגברה קנסה לענמה ואמאי והא משעת פתוי זכה בה האז אלמא משמע דצקנס לא זכי עד שעת העמדה בדין והכל סבר רבי עקיבא דזכי משעת הנוק וכן במרוצה (דף עד. וסס) משמע דלא זכי כמיז תחת עינו דמשמע ולא תחת עינו ושינוי הוה אמרינן דסימא עינו והפיל שינוי דיוצא בעינו ושינוי אלמא לא זכי עד שיעמוד בדין והכל סבר רבי עקיבא דזכי משעת הנוק ועוד * דר' עקיבא ציט ליה בהשולא (גיטין מז.): דיוצא בנן ועין דלרין גט שחרור והתם אמר דמ"ד דלרין גט שחרור קסבר שיוצא בשינוי ועינו * ושמא י"ל דהיינו טעמא דזוכה משעת נגיחה משום דגלי לן קרא דמשמע לרבי עקיבא דמכרו אמזיק ואניזק קאי וההיא דמרוצה (דף עד.): נמי גלי קרא למאן דאית ליה: **איבא** בינייהו. דלרבי עקיבא קדוש אף על גב דאי מודה מפטר דקנס הוא מכל מקום השתא מיהא לא הודה:

משום דרבי אבהו. אכל צלא ר' אבהו לא קדיש משום דקדושת דמים אין מפקעת מידי שעבוד ומיירי הכא בצעל מוס א"י בתם וכגון שהקדישו לצדק הבית דקדוש קדושת דמים וכדלמרינן (תמורה דף א.) המתפסק תמימים לצדק הבית מה שעשה עשוי * וקשה מאן לר"ת שמפרש דצכל קדושת מטלטלין מפקעת מידי שעבוד ואפי' קדושת דמים ואומר ר"ת דאלמנה צהחוצל (לקמן ז. וסס) אלמנה רצנן לשעבודה דבעל: **וזאת** אומרת המזיק **שעבודו של חברו פטור**. ופליג אדרשב"ג דמחייב בהשולא (גיטין מה. וסס) למד מאמוראי דהתם: **שמע מינה ב"ח מאוחר שקדם ונבה בו'**. ודלא כצן ננס צפרק מי שהיה נשוי (כמוצות דף דז. דלדידיה כי היכי דצקרקעות עדיף צ"ח מאוחר משום נעילת דלת טפי מלוקח מאוחר הכי נמי אע"ג דמלוקח מאוחר גבי ליה ניזק כדלמאר לעיל משום י' דאית ליה קלא מצ"ח מאוחר לא גבי ליה משום נעילת דלת: אילו

המניח פרק שלישי בבא קמא

ביון דמשעבד ליה. דאי לא יהיב ליה דמי שקיל ליה לשור דרחמנא שעבדיה מיהליה: והסניא מכרו מכור. אמר ליה חוזר וגובהו ניזק מלוקח: **לרידא**. [א] שאס חרש צו לוקח אינו נותן דמי החרשה לניזק: **ש"מ**. בתמיה. והא מטלטלין לאו מידי דקאי צעיניה ולא סמיך מלוה עלייהו ואמאי טרפינן להו מלוקח:

כיון דמשעבד ליה לניזק לאו כל כמיניה א"ל «אינו מכור והתניא מכרו מכור יחזור וגובהו וכי מאחר שחוזר וגובהו למה מכור לרידיא ש"מ לוח ^(א) ומוכר מטלטלין ב"ד גובין לו מהם שאני התם דכמאן דעשאו אפותיקי דמי ^(ב) והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומוכרו ב"ח גובה הימנו שורו אפותיקי ומוכרו אין ב"ח גובה הימנו עבד מ"ט משום דאית ליה קלא האי נמי יכיון דנגח קלא אית ליה דתורא נגהנא קרו ליה תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכרו אין מכור הקדישו מוקדש מכרו מאן איילימא מזיק מכרו אין מכור מני ר"ע היא דאמר הוחלט השור והקדישו מוקדש אתאן לרבי ישמעאל דאמר יושם השור בב"ד אלא ניזק מכרו אינו מכור מני רבי ישמעאל הקדישו מוקדש אתאן לר"ע לעולם מזיק ודברי הכל מכרו אינו מכור אפילו לרבי ישמעאל דהא משעבדא ליה לניזק ה'הקדישו מוקדש אפילו לר"ע ^(ג) משום דר' אבהו דא"ר אבהו ה'גזירה ^(ד) שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון: ת"ר ^(ה) שור תם שהזיק יעד שלא עמד בדין מכור מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי י'משעמד בדין מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי י'משעמד שחטו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום לפי שאין משתלם אלא מגופו מ'מועד שהזיק בין שעמד בדין בין שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב מה שעשה עשוי לפי שאין משתלם אלא מן העלייה: אמר מר מכרו מכור לרדיא הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי בשלמא נתנו במתנה מה שעשה עשוי לרדיא אלא שחטו י'לית ולשתלם מבשריה דתניא חי אין לי אלא חי כשחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ אמר רב שיזבי לא נצרכא אלא לפחת שחיטה אמר רב הונא בריה דרב יהושע * זאת אומרת ה'ל'המזיק שעבודו של חברו פטור פשיטא מהו דתימא התם הוא דא"ל לא חסרתין ולא מידי דא"ל י'זקא בעלמא הוא דשקלי מינך אבל בעלמא ליחייב קמ"ל הא נמי רבה אמרה י'דאמר רבה השורף שטרותיו של חברו פטור מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך אבל * היכא דחפר בה בורות שיחין ומעורות ליחייב קמ"ל דהא הכא כמאן דחפר בה בורות שיחין ומעורות דמי וקאמר מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשה ולא כלום לפי שאין משלם אלא מגופו בשלמא הזיק עד שלא חב ניזקין קדמו אבל חב עד שלא הזיק ב"ח קדים ואפילו

כשחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ אמר רב שיזבי לא נצרכא אלא לפחת שחיטה אמר רב הונא בריה דרב יהושע * זאת אומרת ה'ל'המזיק שעבודו של חברו פטור פשיטא מהו דתימא התם הוא דא"ל לא חסרתין ולא מידי דא"ל י'זקא בעלמא הוא דשקלי מינך אבל בעלמא ליחייב קמ"ל הא נמי רבה אמרה י'דאמר רבה השורף שטרותיו של חברו פטור מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך אבל * היכא דחפר בה בורות שיחין ומעורות ליחייב קמ"ל דהא הכא כמאן דחפר בה בורות שיחין ומעורות דמי וקאמר מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשה ולא כלום לפי שאין משלם אלא מגופו בשלמא הזיק עד שלא חב ניזקין קדמו אבל חב עד שלא הזיק ב"ח קדים ואפילו

יאמור הקדש יוצא בלא פדיון. מכרו ניזק, לר' עקיבא מכור, לרבי ישמעל אינו מכור. הקדישו נמי אינו מוקדש, ולא חייש שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון דהא שור זה אינו יודע לניזק אלא למזיק, והרואה אומ' מפני מה יצא לחולין שהקדיש שאינו שלו, ולדברי הכל אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. והלכה כרבי עקיבא. ת"ר שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין, מכרו מכור לרידיה הקדישו מוקדש, כרבי אבהו. שחטו כאלו שלו שחט, אבל הניזק משתלם מבשרו ואינו משתלם ממנו דמי פחת שחיטה. נתנו במתנה, לרדייה. ודייק מדתני שחטו מה שעשה עשוי ואינו חייב לשלם, פי' חי הוא שיה מנא שחטו שיה מנה פחות סלע, ותנינן אינו חייב לשלם, לר' ישמעל דאמי' שורו שלמזיק הוא והוא משועבד לניזק, זאת אומרת המזיק שיעבודו שלחבירו פטור. ואם חפר בשדה שהייתה משועבדת לחבירו בורות שחין ומעורות, וכל שכן השורף שטרותיו שלחבירו, דשחיטת השור כגון חפירות בורות. קדמו בעלי חוב ותהניגוהו, תם משגופו משתלם לא עשה כלום, דיכיל למימר ליה לבעל חוב בין חיב קודם שיוזק בין חיב אחר שהזיק אלו תורף היה ואזקן לאו מינך הוינא גבי ליה. משעמד בדין דברי הכל בחזקת הניזק ובין מכר ואפי' הקדיש או שחט או נתן לא עשה כלום, וחייב לשלם דמי פחת שחיטה. ואם קדמו בעלי חוב המזיק ונטלוהו לחיובין להתזויר בין קדם חובו להזיקן בין קדם חזיק לחובן. והני מילי בתם שמשעמד בדין ונתחייב בדבר להתזויר עמד הדבר ההוא בחזקת התובע ונעשה קניינו. אבל דין המועד, אפי' אחר שעמד בדין, אם מכרו או הקדישו או שחטו או נתנו במתנה מה שעשה עשוי, ולא אמרי' בהא מכור לרדייה וחוור וגובהו. ואם קדמו בעלי החוב ונטלוהו, ואפי' מה שלוח אחר שהזיק, זכו ואין יכול הניזק להוציא מידם לדברי הכל. מאי טעמ', מטלטלי גינהו.

מסורת הש"ס

(א) לעיל א': ב"ב מז: (גיטין מה.א.), (ג) [ערכין כג.], (א) [סע לג.], (ד) [מוספתא פ"ה ע"ש], (ס) [גיטין מה.א.], (ו) [קמן כח.], (ז) [ז"ל מנא], (ח) [ד"ה דלכמי], (ט) [ד"ה במזקן], (י) עין מהרש"ל,

הגהות הב"ח

(א) גמריא ש"מ לוח ומכר מטלטלין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לרידא שאס כו'. ניצ' ורמב"ם ורשב"א פירשו לחרוש צו למתלהו דלשלם מנא"ה פטור ממש"ל זו ע"כ סוף סוף כו':

מוסף רש"י

אפותיקי. אסא תסא קאי, כלומר מזה יסא קי' פירשון (דע"ל א'): עשה לוח עבדו אפותיקי לבעל חובו, ומכרו. אחרי כן קולה לאיס אחר (רשב"ם ב"ב מז.). משום דאית ליה קלא. אפסידו לתקות (סס.),

רבינו חננאל

בנא מנייה רבה מרב חזקין מכרו מזיק, לר' ישמעל מהו. אמ' ליה אינו מכור. והתניא מכור מכור. מכר, אמ' לו הא ותניא מכור, חזרונו הוא כמכור, שאם עשה בו מלאכה הלוקח אינו יכול להוציא מיד הקונה שכירות אותה מלאכה שמכירתו מכירה היא. אבל חוזר וגובה אותו מבח השעבוד שיש לניזק עליו. דייקנין לרברי ר' ישמעל הניזק בעל חוב הוא, וכי יכול המלוה לטרוף המטלטלין שכבר מכר הלוח. וכי יש אחריות למטלטלי, ובכ"ד כי האי גונאז למלוה כמטלטליה. אדחי' שני האי, דכיון גננח דאית ליה קלא דתורא נגנאז הוא וכעבד שעשאו אפותיקי דמי, אבל בעלמ' כ"ד לא מגבו ממטלטלין מכרו. תני ר' תחליפא מכרו אינו מכור הקדישו מוקדש ופשיטנא מכור המזיק אינו מכור, לר' עקיבא דהא אין שהוחלט לניזק הוא. אלא לר' ישמעל מכרו המזיק אינו מכור דהא מוטעבד ליה לניזק. הקדישו מוקדש, אפי' לר' עקיבא, גזירה כדו' אבהו כו'. שאם תאמי' לא הוקדש ויוצא לחולין הרואה אינו יודע ששור שננח הוא והוחלט לניזק, אלא אמ' מכר זה השור שהוא שורו שלפלו' זה המזיק הוא ורואהו שהקדישו ואחר כך יצא לחולין. יבוא לומ' הקדש יוצא בלא פדיון, לפיכך גזור לחיותו מוקדש משום דהא דרבי אבהו. והא דר' אבהו בערכין פ' שום היתומין. הילכך, מכור המזיק, לדברי הכל אינו מכור. הקדישו, מוקדש לדברי הכל, גזירה שמא

^[1] אלא לר' ישמעל מכרו המזיק אינו מכור דהא מוטעבד ליה לניזק

^[2] אלא לר' ישמעל מכרו המזיק אינו מכור דהא מוטעבד ליה לניזק